

Bu sayı

Devrim, 21. yüzyılın başında dünyanın gündemine bir kez daha oturdu. Tunus ve Mısır'ın meydanları, Madrid ve Atina üzerinden Avrupa'daki kitleleri de etkileyerek bütün Akdeniz havzasında, giderek bütün dünyada yeni bir dönemin açılmakta olduğunu haber veriyor. Elbette, bu yeni dönemin dünya kapitalizminin 2008 sonbaharındaki finansal çöküş ile başlayan üçüncü büyük depresyonu ile üst üste gelmesi bir rastlantı değil. Bunlar, bir depresyon döneminin ilk çalkantıları, ilk gelgitleri. Önümüzdeki dönem, devrim ile karşı devrimin boy ölçüşeceği sarsıntılı bir dönem olmayı vaad ediyor.

Arap ülkelerindeki devrimler daha ilk evrelerinde. İspanya ve Yunanistan ise henüz devrim denebilecek bir evreye girmiş bile değil. Ama şimdiden görülüyor ki, otuz yıla yakın süren uzun bir gericilik döneminden sonra gelen yeni devrimci dalga, acemi, düşük bilince sahip, nereye gitmek istediğini bile tam bilmeyen bir hareket. Devrimin yürüyeceği yol tuzaklarla dolu. Üstelik emperyalizmin neredeyse tek başına hâkim olduğu bir dünyaya doğuyor bu devrimler. İşte bu nedenle, sadece devrimlerin kendisini değil, dünyanın genel durumunu da iyi anlamak gerekiyor geleceği kestirebilmek için.

Dünyanın geleceğinde en önemli faktörlerden birinin hâlâ Çin **Halk Cumhuriyeti** olarak anılan ülke olduğu açık. Böyle anılıyor ama bürokratik işçi devletinin kalıntısı bir siyasi üstyapı, artık kapitalist bir ekonominin

etrafında sadece eğreti bir dış kabuk gibi duruyor. *Devrimci Marksizm*'in bu sayısı, Çin'i derinlemesine inceleyen üç yazıdan oluşan bir dosya ile açılıyor. Kapsamlı bir yazı ise Arap devrimini inceliyor. Dergide bunun dışında Türkiye finans kapitali üzerine bir inceleme, diyalektik üzerine bir dosya ve kitap değerlendirmeleri yer alıyor.

Çin dosyasının ilk yazısında Burak Gürel, Çin'in günümüzdeki ekonomik ve siyasi yükselişini tarihsel bağlamına yerleştiriyor. Gürel'e göre, 1839-1850 arasındaki Afyon Savaşları'nda Britanya karşısında ağır bir yenilgi aldıktan sonra hızla gerileyen Çin, 1949 Çin Devrimi'nin ardından Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte hızla toparlanmaya başlamıştır. Burjuva ideologlarının iddialarının aksine, bürokratik işçi devletinin ilk otuz yılında (1949-1978) Çin ciddi bir ekonomik ve sosyal gelişme yaşamıştır. Gürel, 1978'den itibaren Çin'de kapitalizmin gelişimini iki ayrı döneme ayırarak inceliyor. Yazara göre bu ülkede kapitalist restorasyon 1990'ların sonunda yapılan geniş çaplı özelleştirmelerle tamamlanmış, Çin 21. yüzyılın ilk onyılında bütünüyle kapitalist temelde gelişmiştir. Son yirmi yılda hızla büyüyen ABD'nin ardından dünyanın ikinci büyük ekonomisi haline gelen, ama kişi başına düşen milli gelir bakımından emperyalist ülkelerle kıyaslanamayacak ölçüde fakir bir ülke olmayı sürdüren Çin, yazara göre eşitsiz ve bileşik gelişme yasasının geliştirilmesi için bir hazine gibidir. Yazısının son bölümünde ABD-Çin rekabetinin ekonomik ve askeri boyutlarını inceleyen Gürel, ABD'nin Avrasya'da yürüttüğü sürekli savaş kampanyasının en önemli hedefinin Çin Halk Cumhuriyeti'nin yükselişini durdurmak olduğunu savunuyor. ABD ile Çin arasında çıkması olasılık dışı olmayan bir savaşın insanlık için büyük bir barbarlık anlamına geleceğine işaret eden yazar, yazısını bu barbarlığa karşı sürekli devrimi savunarak bitiriyor.

Kurtar Tanyılmaz, Giovanni Arrighi'nin *Adam Smith Pekin'de-21. Yüzyılın Soykütüğü* başlıklı etkili kitabını ele alan yazısında iki temel sonuca ulaşıyor. Günümüz Çin'inin "kapitalist olmayan bir piyasa ekonomisi" olduğunu iddia eden Arrighi'yi eleştiren Tanyılmaz, Çin'de ilk sermaye birikiminin kaynaklarını ve üretim ilişkilerinin kapitalist niteliğini açıklıyor. Arrighi'nin bugünkü Çin'i kapitalist olmayan, hatta olumlu özellikleri olan bir kalkınma örneği olarak sunmasının kapitalizm ile sosyalizm, işçi sınıfı ile burjuvazi arasında bir orta yol bulma arayışının ürünü olduğunu gösterdikten sonra, devrimci Marksistlerin başka ülkelerde olduğu gibi günümüz Çin'ini anlamak ve değiştirmek için Marx'ın *Kapital*'i başta olmak üzere devrimci Marksizmin klasiklerine dayanması gerektiğini belirtiyor.

Levent Dölek, "Devrimden Sonra Çin: Beyaz Kediyle Siyah Kedinin Kavgası" başlıklı yazısında Burak Gürel'in ekonomik ve sosyal dönüşümler çerçevesinde incelediği 1949 sonrası dönemi Çin Komünist Partisi

(ÇKP) içinde yaşanan tartışmalar ve Çin'in dış politikasındaki değişimler çerçevesinde ele alıyor. Çin Devrimi'nin sınıfsal bakımdan köylülüğün, örgütsel bakımdan Halk Kurtuluş Ordusu'nun damgasını taşıması nedeniyle Ekim Devrimi'nden farklı özelliklere sahip olduğunu belirten Dölek, bu farklılıkların devrim sonrasında gelişmeleri derinden etkilediğini savunuyor. Stalinizmin Sovyetler Birliği ve Çin'in komünist partilerine miras bıraktığı “milli komünizm” anlayışının bu iki ülkenin 1960'lardan itibaren birbirlerine açıkça düşman olmasının temel nedeni olduğunu ortaya koyduktan sonra, Mao'nun Çin'deki Sovyet etkisini kırmayı hedefleyen pragmatik siyasi manevralarını ayrıntılı olarak sergiliyor. Dölek, yazısının Kültür Devrimi'ne ilişkin bölümünde Mao'nun bürokrasiye ve “kapitalist yolcular” a karşı başlattığı kampanyayı ciddiye alan kitlelerin Şanghay ve diğer kentlerde gerçek bir işçi demokrasisi kurmaya yönelmesinden sonra bizzat Mao tarafından ezildiğini ve Mao'nun daha önce “kapitalist yolcu” ilan ettiği Dang Şiaoping'in önünü açtığını kaydediyor. Dang Şiaoping'in partide yeniden öne çıkması, merkezi planlamanın altını oyan bazı uygulamaların başlatılması ve ABD ile ittifak kurulması temelinde kapitalist restorasyonun zemininin hazırlandığını altını çizen Dölek, ÇKP bürokrasisinin sınıf uzlaşmasını salık veren ideolojik-politik propagandasına rağmen dünyanın her yanında olduğu gibi Çin'de de işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesinin sürdüğünü belirterek yazısına son veriyor.

Geçen sayımızda Hilferding'in *Finans Kapital* başlıklı çığır açıcı kitabının 100. yıldönümü vesilesiyle bu kavrama eğilmiş olan Özgür Öztürk, bu sayıda somuta dönerek Türkiye finans kapitalinin dünya ile bütünleşme sürecini tarihsel gelişme içinde inceliyor. Önce finans kapitalin son yıllarda kendi içinde “Batıcı” ve “İslamcı” kanatlar arasında bölünmekte olduğuna işaret eden Öztürk, dış açılmanın başlangıç noktasını oluşturan 1980'den itibaren Türkiye'nin finans kapitalinin üç ayrı evrede, üç ayrı biçim altında (meta-sermaye, para-sermaye, üretken sermaye) dünya ile bütünleşme yolunda yürüdüğünü ifade ediyor. Yazar Türkiye sermayesinin birikim düzeyinin “bölge gücü” olmasına sağlam bir temel hazırlayacak düzeyde olmamakla birlikte, dış politikanın bu son yıllarda önem kazandığını, Türkiye'nin tekelci burjuvazisinin ağırlığını “yeni Osmanlılık” olarak anılan politikanın arkasına koyduğunu belirtiyor.

Arap dünyasında büyük halk kitlelerinin içinde yaşamakta oldukları ekonomik ve politik koşullara karşı zincirlerini kırmak üzere ayağa kalkması karşısında Türkiye solu şaşkıncu tepkiler verdi. Kimi Amerika'nın Ortadoğu'yu yeniden “dizayn” etmesinden bahsetti, kimi heybetli diktatörlerin ardı ardına devrilmesine dudak büktü. Solun büyük çoğunluğunun, Tunus'ta, Mısır'da ve başka ülkelerde yaşanan olayları devrim olarak nitelemekten kaçındığını söylemek abartı olmaz. Devrimci Marksistler,

en başta Tunus ve Mısır'da olmak üzere, Arap ülkelerinde yaşanan sürecin devrim karakterini erkenden saptamakla kalmadılar, devrimci sürecin yayılma temposu ve biçimleri konusunda önemli öngörülerde bulundular. Sadece Arap dünyasında değil, Akdeniz'in iki kıyısını birleştirir biçimde bütün Akdeniz havzasında büyük bir mücadele potansiyeli olduğunu vurguladılar. Bu öngörülerin her biri bu altı ay içinde doğrulandı.

Sungur Savran, bu sayımızdaki yazısında, "Arap devrimi" adını verdiği süreci çeşitli boyutlarıyla incelerken, geçmişte büyük Marksist düşünürlerin devrimlerin incelenmesinden çok önemli sonuçlar çıkarttığını, stratejik ve programatik yönelişlerini gerçek dünyada büyük halk kitlelerinin tarihi yapış tarzından türettiklerini, 21.yüzyıl Marksizminin de aynı görevle karşı karşıya olduğunu vurguluyor. Savran, aynı zamanda, Arap halkının ayağa kalkışının bir devrim karakteri taşıdığını kavrayamayan solcuları eleştiriyor, olayların devrimci karakterine ilişkin ayrıntılı kanıtlar sunuyor. Buna rağmen, 30 yıllık bir gericilik döneminden sonra sosyalizme ilişkin bilincin ve işçi sınıfının devrimci örgütlerinin içinde bulunduğu zavallı durum dolayısıyla, devrimin bu ilk raundunun tam bir zaferle bitmesinin düşük bir olasılık olduğunu ekliyor. Savran için Arap devriminin ortaya koyduğu en önemli gerçek, devrimci partilerin inşa edilmesinin zorunluluğunu bir kez daha ortaya koymuş olmasıdır.

Bu sayımızla birlikte Marksizmin hep rüşveti kelam türü bir saygıyla anılan, ama hep ihmal edilen bir felsefi boyutuna, diyalektiğe özel bir ağırlık vermeye yöneliyoruz. Şeylerin kendi iç yapısında çelişkiler taşıdığı, bu çelişkilerin itişisi ile herdaim değişmekte olduğu ve bu değişimin zaman zaman nitel bir sıçramayla büyük dönüşümlerle sonuçlandığı temel önermeleri üzerinde yükselen diyalektik, Marx ve Engels'in ve onların devrimci izleyicilerinin, örneğin Lenin'in, örneğin Trotskiy'in her zaman titizlikle uyguladığı bir yöntem olmuştur. Denebilir ki, Marksizmin devrimci özünü benimseyen düşünürler diyalektiğe kiskançça sahip çıkarken, Marksizmden vazgeçen ama bunu bir türlü itiraf edemeyenler en çok diyalektikten nefret eder, onu küçümserler. *Devrimci Marksizm*, bu kadar büyük bir önem taşıdığı halde üzerinde seyrek olarak konuşulan diyalektiği bütün boyutlarıyla ele almak üzere bu sayısında bir ilk atılım yapıyor. Bunu yaparken farklı düşünce geleneklerinden gelmekle birlikte Marksist diyalektiğe ciddiyetle ve belirli bir derinlikle eğilen farklı görüşte düşünürlere yer veriyoruz. Bu sayımızda yer verdiğimiz üç yazar, Erwin Marquit, Jindřich Zelenı ve Savvas Mihail-Matsas bu farklılıkların somut örneğidir. Bu farklı yaklaşımların diyalektik üzerine tartışmaları canlandırmaya bir katkıda bulunması halinde amacımız gerçekleşmiş olacaktır. Burada sunulan yazıları derleyen ve Türkçe'ye çeviren Evren Asena yoldaşımızın katkısını zikretmek emeğe saygının bir gereğidir.

Kitap değerlendirmeleri bölümümüzdeki ilk yazıda, Şiar Rişvanoğlu, *İsmail Beşikçi* başlıklı derleme kitabını tanıtan yazısında bir “fikir gerilmesi” olarak nitelediği Beşikçi’nin Kürt sorununun anlaşılması için yıllar boyunca fedakârca sürdürdüğü entelektüel çabaya ve örnek kişiliğine dikkat çekiyor.

Jacques Tardi ve Jean Vautrin’in Paris Komünü’nü konu alan *Halkın Çığlığı* başlıklı çizgi romanını ele alan Mustafa Kemal Coşkun, Paris Komünü’nü ortaya çıkaran tarihsel bağlamı özetledikten sonra komünün yenilgisine yol açan zaafalarını mercek altına alıyor.

Mehmet İnanç Turan, Stalin döneminde görev almış iki Sovyet bürokrati olan Andrey Gromiko ve Vyaçeslav Molotov’un yazdığı anı kitaplarını eleştirel bir gözle inceliyor. Molotov’un SBKP içindeki gerçek komünistleri ortadan kaldıran, Hitler faşizminin zaferine yardımcı olan Stalinist bürokrasiyi tamamen aklamaya çalışmak için, Gromiko’nun ise bir yandan Stalin’i eleştirmiş gibi yaparken diğer yandan kendisinin Stalinizmin suçlarındaki politik sorumluluğunu gizlemek için tarihsel gerçekleri tahrif ettiğini gösteriyor.

Gelecek sayımızı Akdeniz devrim havzasında çok daha büyük çalkantılarla karşılamak, Türkiye’de de işçi sınıfı ve ezilenlerin bu mücadele kervanında daha aktif olarak yer aldığını görmek umuduyla, yeniden görüşmek üzere.